

Eduskunnan Lakivaliokunnalle

17.3.2024

Pyydämme tulla kuulluksi Kansalaisaloite "Rikkomaton – kielletään eheytyshoidot" (KAA 6/2023 vp) asiassa. Erityinen huolestamme kohdentuu ns. eheytyshoitoihin liitettyyn termistöön sekä kontekstiin, jossa eheytyshoidot pyritään virheellisesti yhdistämään täydentäviin ja vaihtoehtoisiin (CAM) hoitoihin.

Esimerkiksi Valiokunnan julkisessa kuulemisessa 15.2.2024 kohdassa 00.31:45 Juho Eerola, lakivaliokunnan puheenjohtaja, toteaa seuraavaa (1):

*”Oikeastaan kysynkin ensimmäisenä itse. Jonkun verran tästä on tullut, tämä on sen tyyppinen aihe, itsellekin jo kyselyitä ja palautetta, ja jostain syystä minua ovat lähestyneet lähinnä ne ihmiset, jotka eivät haluaisi, että näitä eheytyshoitoja kiellettäisiin, ja jotka haluaisivat, että se nykytila jatkuisi. Ja siellä on monasti vedottu sitten siihen, **kun on paljon näitä tällaisia vaihtoehtoisia hoitomuotoja, on homeopatiaa, akupunktiota, milloin mitäkin kalevalaista jäsenkorjausta ja näin päin pois, joiden tieteellinen näyttö on ehkä kyseenalainen**, mutta jotkut kokevat, että näistä sitten on kuitenkin hyötyä. No, tähän on ollut helppo vastata samalla tavalla kuin mitä monissa näissä asiantuntijakuulemisissakin tuli esille, että niiden ero näihin eheytyshoitoihin on just tämä yhteisön paine ja sitten nämä tietyt valtarakenteet, valtasuhteet, mitkä aiheuttavat sen, että näennäisestä vapaaehtoisuudesta huolimatta tämä henkilö joutuu ikään kuin pakosta osallistumaan siihen eheytyshoitoon.”*

Luontaishoitoalan Foorumi ry:n kanta on yksiselitteisesti kielteinen

Luontaishoitoalan Foorumi ry on luontaishoitoalan edunvalvontayhdistys. Kantamme seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtääviin ”eheytyshoitoihin” on yksiselitteisesti kielteinen (5). Täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja, joita myös kutsutaan luontaishoidoiksi ja CAM-hoidoiksi (Complementary and Alternative Medicine) ei saa missään tapauksessa yhdistää nk. eheytyshoitoihin (”conversion therapy”). Kannanottomme 23.6.2022 on luettavissa verkkosivuiltamme: <https://www.luontaishoitoala.fi/kannanotot/seta/kannanotto-23-6-2022/>

Täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitomuotojen (CAM) peruspilareihin kuuluu ihmisen kokonaisvaltainen hoito ja ihmisen yksilöllisyyden kunnioittaminen hoitotyössä. Luontaishoitoalan Foorumi ry:n kanta on, ettei minkään CAM-hoitoja tarjoavan tahon tule osallistua nk. eheytyshoitojen toteuttamiseen tai sellaisen pariin ohjaamiseen.

Virheellinen tieto ja virheelliset mielikuvat

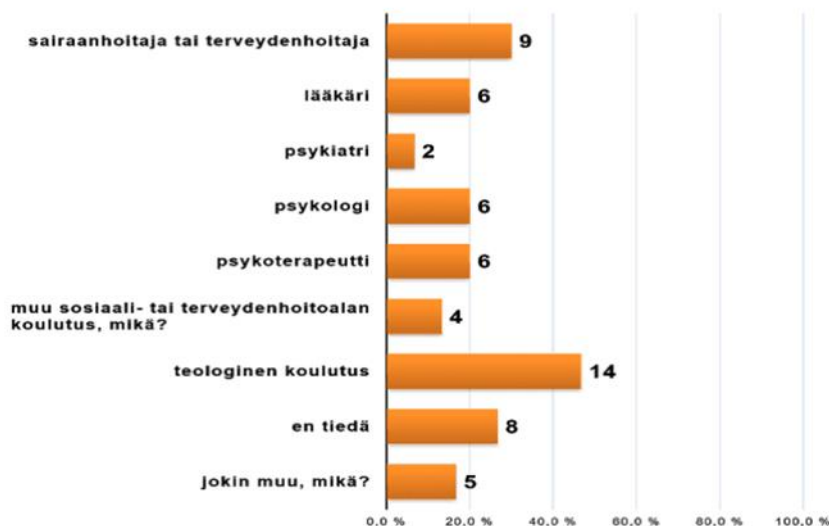
Ilmaisemme huolestamme siitä, että luontaishoidot on liitetty ns. eheytyshoitoihin mielikuvatasolla. Koemme huolta siitä, että näin saattaa käydä myös sääntelyprosessin edetessä. Tämä näkyy harmillisesti mm. Lapsiasiainvaltuutetun toimiston antamassa lausunnossa (2), jossa viitataan virheellisesti sosiaali- ja terveysministeriössä käynnissä olevaan vaihtoehtohoitoihin ja ei-lääketieteellisin perustein annettaviin esteettisiin hoitoihin liittyvään lainsäädäntötarvetta selvittävään työhön. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan pöytäkirjassa StVP 139/2022 vp (1) todetaan: ”niin kutsuttujen eheytyshoitojen kriminalisointi ei kuulu sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan.”

Tutkimustietoa eheytyshoidoista

Eheytyshoidoista Suomessa on tutkimusta tehnyt Peik Ingman ja Lumi Sammallahhti (3). ”Eniten paineita eheytymisyrityksiin aiheutti uskonnollinen yhteisö (47 % vastaajista), toiseksi eniten perhe (38 %) ja kolmanneksi suurimmat tekijät olivat suku ja ystäväpiiri (kumpikin 30 %). Uskonnollisista yhteisöistä mainitaan mm. evankelisluterilainen seurakunta ja herätysliikkeet, kuten viidesläisyys ja vanhoillislestadiolaisuus. Moni mainitsee näiden lisäksi ympäröivän yhteiskunnan aiheuttamat paineet.” (3)

Eheytyshoitoja ovat toteuttaneet raportin mukaan yksityishenkilöt, kuten oma perhe, sukulaiset tai ystävät (27 %), uskonnollisen yhteisön auktoriteettiasemassa toimivat henkilöt (21 %) tai sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaiset, jotka on kohdattu potilaan roolissa (15 %) (3). ”Aina ’eheyttäjän’ koulutustausta ei ollut tiedossa, tai vastaajalle ei ollut varmaa, oliko henkilö toiminut ammattiroolissa vai yksityishenkilönä.” (3) Valtaosa vastaajista kuvasi eheytyshoitoihin tulevan paineen liittyvän uskontoon tai uskonnolliseen yhteisöön (4).

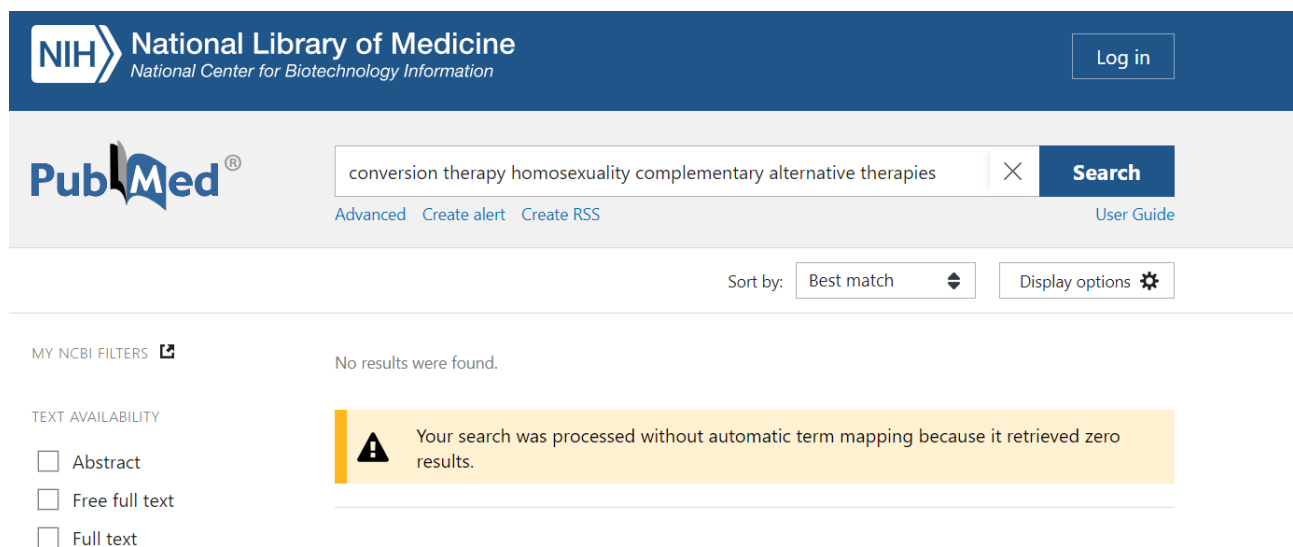
”Kysyimme myös kysymyksen ’eheyttäjien’ koulutuksesta: ’Jos muutospyrkimyksiisi osallistui muita ihmisiä, heidän koulutustaustansa oli’. Saimme seuraavanlaisia vastauksia:” (4)

Kuva 1: Ingman, Peik & Sammallahti, Lumi (2020) Taakasta voimavaraksi -hanke Eheytyraportti (4)

”Jokin muu koulutus -kohdan vastauksissa ilmoitettiin seurakunnan kouluttama vapaaehtoistyöntekijä, Iso Kirja -opiston teologinen koulutus (psykoterapeutilla oman koulutuksensa lisäksi), kristilliset sielunhoitokoulutukset tms.” (4). Eheytystoiminta liittyy selkeimmin uskonnolliseen toimintaan ja sitä tarjoavat terveydenhoitajiin, lääkäreihin, pastoreihin ja psykoterapeutteihin lukeutuvat tahot. Tutkimuksen mukaan ”eheytyshoitoja” toteuttaneiden joukossa ei ole ollut luontaishoitoalan ammattilaisia.

Tarkasteltaessa luontaishoitojen historiaa Lehtosen (6) mukaan ne tulivat tunnetummaksi 1960–1970 luvuilla. Vaihtoehtohoitoihin liitettiin vegetarismi, jooga, feminismi, homeopatia, antroposofia, ympäristöarvot, itämaiset uskonnot, luonnon- ja kansanparannusmenetelmät. Vaihtoehtohoitojen kannattajat olivat aikakautensa kritisoijia. Voisi varsin rohkeasti sanoa kyseessä olleen suomalaisen hippiliikkeen osanen. Samoina vuosina homoseksuaalisuus poistettiin rikosnimikkeistä. Kenties hippiliikkeen vapaa rakkaus ja liberaali aate mahdollistivat tämän. Yhtälö, jossa ns. eheytyshoidot liitetään ajatuksen ja termien tasolla täydentäviin ja vaihtoehtoisin hoitoihin on hämmentävä. Luontaishoitojen historian ja arvomaailman valossa olettaisi niiden olevan ääripäät.

Kuva 2: PubMed tietokanta ei löytänyt ainuttakaan hakutulosta, jossa yhdistetään ns. eheytyshoidot ja täydentävät ja vaihtoehtoiset hoitomuodot (12.3.2024).

Käsitteiden ja termien merkityksellisyys

Tämänkaltaisen terminologia, jota nyt on käytetty, aiheuttaa mainehaittaa ja kohdistaa eheytyshoitoihin liittymättömiin luontaishoitoalan ammatinharjoittajiin aiheettomia, virheellisiä ja negatiivisia mielikuvia, jotka vaikuttavat yleiseen mielipiteeseen. Oikeus ammatinharjoittamiseen on turvattu perustuslaissa ja valtiolla on velvollisuus edistää työllisyyttä (Perustuslaki 18 §).

Lainsäädäntöprosessissa ja lain sisällössä virheelliset ja leimaavat termit, ilmaisut ja vertaukset voivat olla tulkittavissa elinkeinon haittaamiseksi.

Tämän ohella virheelliset termit ja käsitteet voivat luoda riskin, että laki kohdistuu väärään ammattikuntaan ja henkilöryhmään eikä sen vuoksi tule antamaan lain turvaa henkilöille, joihin tämän tyyppistä väkivaltaa kohdistetaan aiemmin mainittujen tahojen toimesta. Lain tulee olla laadittu selkeästi, täsmällisesti sekä niin, että sääntelyllä annetaan riittävä ennustettavuus viranomaistoimista. Täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen noudattaminen edellyttää myös sitä, että laissa käytetyt ilmaisut ja sanonnat ovat täsmällisiä (7). Tämän ohella hallintolain (434/2003) 9 §:n 1 momentissa säädetään viranomaisille hyvän kielenkäytön vaatimus: viranomaisen on käytettävä asiallista kieltä. Vaatimus koskee myös lainvalmistelijoita ja heidän laatimiaan tekstejä (7).

Näiden ohella sosiaali- ja terveysministeriössä on tällä hetkellä käynnissä vaihtoehtohoitoihin ja eiläketieteellisiin perustein annettaviin esteettisiin hoitoihin liittyvä selvitystyö (8; 9). Toivomme tälle selvitystyölle työrauhaa, jotta luontaishoitoalaa koskeva lainsäädännön selvitystyö saadaan toteutettua siten, että se kohdentuu luontaishoitoalaan totuudenmukaisesti, ilman virheellisiä mielikuvia tai ennakoasenteita.

WHO, EUROCAM ja ILO

Luontaishoidoilla on vakiintunut kansainvälinen asema. Maailman terveysjärjestö (WHO) haluaa perinteisen lääketieteen strategiansa mukaisesti edistää perinteisten ja täydentävien hoitojen ottamista osaksi normaalia terveydenhoitojärjestelmää. Suomi on WHO:n jäsenmaana velvollinen noudattamaan WHO:n strategiaa (10; 11). Lisäksi WHO:n Euroopan aluekomitea akreditoi EUROCAM:n ei-valtiolliseksi toimijaksi (12). EUROCAM on Euroopan CAM-alojen potilaiden ja koulutettujen ammattilaisten (lääkärit, eläinlääkärit ja muut luontaishoitoalan ammattilaiset) yhteistyöjärjestö. EUROCAM toimii sidosryhmänä Euroopan komission terveys- ja elintarviketurvallisuuden pääosaston kanssa osallistuen sen terveystoliittiseen foorumiin ja vastaamalla sen kuulemisiin eri terveystoliitikoista (12).

Kansainvälinen työjärjestö ILO (International Labour Organization) on YK:n järjestö. Se on luonut ISCO-standardin, jossa luontaishoitajista käytetään termiä Traditional and Complementary Medicine Associate Professionals. Tilastokeskus käyttää ISCO:a ja ESCO:a Ammattiluokituksessaan, jossa luontaishoitajista käytetään termiä Luontais- ja vaihtoehtohoitajat (Px-koodiston ammatti 323). (13; 14)

Toivomme tämän täsmentävän luontaishoitajien kansainvälistä juridista asemaa. Korostamme, että ns. eheytyshoitoja koskevan lainsäädännön ei tule sisältää mainintoja, jotka viittaavat tai ovat ymmärrettävissä tarkoittavan luontaishoitoja tai luontaishoitoalaa. Luontaishoitoja koskevan lainsäädännön yhteydessä puolestaan tulee huomioda WHO:n sekä muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa tehdyt sopimukset sekä kansainvälinen tätä alaa koskeva lainsäädäntö ja käytännöt.

Yhteistyöterveisin

Luontaishoitoalan Foorumi ry

Ilkka Westman, puheenjohtaja

Luontaishoitoalan Foorumi ry:n

Sähköpostiosoite: info@luontaishoitoala.fi

Verkkosivut: <https://www.luontaishoitoala.fi/>

Facebook: <https://www.facebook.com/LuontaishoitoalanFoorumi>

Viestipalvelu X: @LuontaisFoorumi

Lähteet:

(1) Eduskunta, Vaski (2023) Pöytäkirja StVP 139/2022 vp. Sosiaali- ja terveysvaliokunta, Tiistai 21.2.2023 klo 10.00—10.50.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KokousPoytakirja/Sivut/StVP_139+2022.aspx

(2) Lapsiasiainvaltuutettu (2024) LAPS/13/2024, 29.2.2024 Lapsiasiainvaltuutetun lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle kansalaisaloitteesta ”Rikkomaton – kielletään eheytyshoidot” (KAA 6/2023 vp) https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_lav_kaa62023vp

(3) Ingman, Peik & Sammallahhti, Lumi (2021); Raportti: Eheytyssyriyksillä äärimmillään hengenvaarallisia seurauksia (2021; Kehräjä). Verkkoaineisto, viitattu 8.6.2022

<https://kehräaja.com/raportti-eheytyssyriyksilla-aarimmillaan-hengenvaarallisia-seurauksia/>

(4) Ingman, Peik & Sammallahhti, Lumi (2020) Taakasta voimavaraksi -hanke Eheytyssyriysraportti.

Verkkoaineisto, viitattu 8.6.2022 <http://www.voimavaraksi.fi/wp-content/uploads/2021/02/Eheytyssyriysraportti-TaaVo.pdf>

(5) Luontaishoitoalan Foorumi ry (2023) Luontaishoitoalan Foorumi ry:n kanta seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtääviin ”eheytyshoitoihin” on yksiselitteisesti kielteinen. <https://www.luontaishoitoala.fi/kannanotot/seta/kannanotto-23-6-2022/>

(6) Lehtonen, J. (2021) Terveys ja humpuuki. Kaikki mikä parantamisessa on mennyt vikaan. Kustannusyhtiö Tammi.

(7) Oikeusministeriö (2013) Lainkirjoittajan opas. Oikeusministeriön 37/2013 julkaisu. s. 55-56, 440. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-318-4>

(8) HS (Helsingin Sanomat) (2023) Ministeri toivoi selvityshenkilöä, joka nauttisi myös ”vaihtoehtohoitojen harjoittajien” luottamusta – Näin Lääkäriliitto kommentoi. Saatavilla verkosta: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009803487.html>

(9) STM (Sosiaali- ja terveysministeriö)(2018) STM käynnistää valmistelun vaihtoehtohoitoja koskevasta lainsäädännöstä. <https://stm.fi/-/stm-kaynnistaa-valmistelun-vaihtoehtohoitoja-koskevasta-lainsaadannosta>

- (10) WHO (World Health Organization) (2023) WHO Traditional Medicine Strategy. Saatavilla verkosta <https://www.who.int/publications/i/item/9789241506096>
- (11) STM (Sosiaali- ja terveysministeriö) (n.a.) Maailman terveysjärjestö WHO saatavilla verkosta: <https://stm.fi/ministerio/kansainvaliset-asiat/who>
- (12) EUROCAM: Traditional, Complementary and Integrative Healthcare, TCIH - for sustainable patient-centred healthcare. Saatavilla verkosta <https://cam-europe.eu/>
- (13) International Labour Office. 223 Traditional and complementary medicine professionals (s. 7) <https://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/docs/resol08.pdf>
- (14) Tilastokeskus. Ammattiluokitus 2010. Px-koodisto ammatti (2010) 323 Luontais- ja vaihtoehtohoitajat. https://www.stat.fi/fi/luokitukset/ammatti/ammatti_19_20180101/?code=323